

A l'esquerra, representació d'un miracle de sant Vicent a l'altar de la plaça del Tossal, i a la dreta, una de les coreografies que han participat en el

Vicent Ferrer Miquel va nàixer l'any 1350 al final del carrer de la Mar, en una placeta que ara s'anomena del Pouet de Sant Vicent. A 16 anys va agafar l'hàbit de dominic, i va completar la seua formació –filosòfica i teològica– a Lleida, Barcelona i Tolosa de Llenguadoc. En ser investit sacerdot, a 28 anys, va esdevenir un predicador famós arreu d'Europa. El més famós.

Una popularitat guanyada a colp de miracle, perquè conten que el pare Vicent en feia a cada cantonada. Per exemple, al costat de sa casa natalícia, on diuen que va sanar el fill d'uns amics seus, propietaris d'una botiga d'espècies.

Mort el 5 d'abril del 1419 a Vannes, en plena Bretanya francesa, fou canonitzat el juny del 1455. No feia ni tres mesos de l'elecció del també valencià Alfons de Borja com a nou papa, però la butlla escaient no la signaria Calixt III, sinó el seu successor, Pius II, l'octubre del 1958. El pare Vicent ja era sant Vicent Ferrer.

El nét del xiquet que sant Vicent havia curat va decidir homenatjar-lo cada 5 d'abril, el dia de la seua onomàstica. A la porta de la casa nadiua organitza una festa de carrer com qualsevol altra, però aquesta va agafar molta volada i de seguida va crear-se una

Vejats miracle!

Dilluns passat els carrers del centre històric de València van acollir una nova tanda de representacions dels miracles de sant Vicent Ferrer, patró de la ciutat i del País Valencià. Se celebren de fa més de 600 anys i sempre –fins i tot en el franquisme– han tingut com a llengua vehicular la del pare Vicent. El català.

confraria del sant a l'adjacent carrer de la Mar, una zona petitburgesa plena de comerciants.

Els veïns del barri del Mercat i del carrer de la Bosseria, de característiques semblants, van afanyar-se a tenir-ne una de pròpia, i a la plaça del Tossal, cada 5 d'abril, les monges de la Puritat treien l'estàtua de sant Vicent que conservaven al seu convent, ubicat al xamfrà dels actuals carrers del rei en Jaume i del Moro Zeit.

La celebració de Sant Vicent va convertir-se en una festa grossa, però amb

un inconvenient important: tot sovint el 5 d'abril coincidia amb la Setmana Santa –la Pasqua, tal com s'anomena al País Valencià– i un arquebisbe va optar per traslladar els actes de record al segon dilluns després del diumenge de Resurrecció.

Encara que en principi la festa consistia a treure al carrer una imatge del sant, el folklore i el colorisme no van tardar a encomanar-se'n. En primera instància van introduir-se octavetes cantades per versadors al damunt de l'altar, el segle XVIII ja es locutaven miracles, com si

concurso de miracles d'enguany.

es tractava de la ràdio, i els avenços que arribaven d'Itàlia i França fins i tot van permetre d'introduir-hi titelles mòbils. Però això no semblava prou, i el segle XIX, els altars escampats per Ciutat Vella per fi van mutar en escenaris dels miracles, ara sí teatralitzats.

“Som tan espavilats, els valencians, que vam salvar la imatge del sant Vicent amb una gran idea: si els actors eren adults però no professionals, allò podia resultar ridícul, i és per això que vam preferir de posar-hi xiquets i xiquetes. Quan s'equivoquen, la gent els aplaudeix igualment!”, explica Antonio Rossi, un membre veterà de la Junta Central Vicentina (JCV).

Falles a petita escala. L'organització de la festa de Sant Vicent és com la de les Falles, però a petita escala. Per comptes de Junta Central Fallera (JCF), hi ha la Junta Central Vicentina (JCV); de comissions, falleres n'hi ha més de 350 a tot el cap i casal, però d'altars de sant Vicent, tan sols una dotzena; de fallers, n'hi ha uns 100.000, i de xiquets que representen miracles, no arriba a haver-n'hi 300. I, sobretot, mentre que les Falles col·lapsen la ciutat, Sant Vicent passa bastant desapercebut.

Durant la setmana passada va celebrar-se el concurs anual de miracles. Els 12 altars de València i els únics sis

que hi ha a fora –a Xirivella, Mislata, Meliana, la Canyada, Riba-roja del Túria i Llíria– competeixen pels diversos premis. Diumenge i dilluns de Sant Vicent s'efectuen les representacions als altars que la setmana anterior s'han aixecat als racons de costum: la plaça del Pilar, la del Tossal, la de la Mare de Déu, la del Carme, al districte del Cabanyal... O al més recent de l'Eixample, que acull dos altars amb menys d'una dècada de vida.

En general, però, és una festa immobilitista. La clavariessa major de cada exercici, l'escull l'equip de govern municipal, i el jurat dels miracles, el designa l'associació secessionista Lo Rat Penat. Lligada de fa temps als sectors més conservadors de la ciutat, la presència d'actors s'ha circumscrit a tres funcions: el 1955, amb motiu del cinquè centenari de la canonització, va fer-se una representació professional, i més endavant als altars del Carme i del Tossal se'n van efectuar dues amb adults que, de petits, havien estat “xiquets de Sant Vicent”, la manera com se'ls coneix.

Antonio Rossi no va ser-ho mai, però poques famílies poden presumir de tenir-hi tanta relació. President de l'Altar del Tossal durant 43 anys, abans ja ho havien estat el seu avi patern i el seu pare. Rossi, a més, fou vice-president primer de la JCV durant els anys vuitanta, quan la ciutat de València tenia un govern socialista i els alcaldes Ricard Pérez Casado i Clementina Ródenas es van voler mantenir al marge.

El primer edil de València presideix honoríficament la JCF i la JCV, però és el regidor de Festes qui desenvolupa les tasques de presidència. En els anys del PSPV-PSOE ho era Enrique Real, un antic xiquet de Sant Vicent, però malgrat això va prendre'n distància i va delegar l'organització dels actes i el control de la Junta al vice-president primer, que era Rossi. El 1991, quan el pacte entre el PP i Unió Valenciana va erigir com a alcaldessa Rita Barberà, el regidor Vicente González Lizondo sí que s'hi posarà al capdavant, de la mateixa manera que ara el regidor popular Francisco Lledó fiscalitza de prop els moviments de la JCF i de la JCV.

Diglossia. Com en les Falles, la llengua vehicular dels miracles és el

català. En aquest cas, amb forma de sainet sacre versificat, per bé que a la dècada dels anys seixanta se'n van escriure també en prosa. Hi ha una introducció, un nus i un desenllaç sempre miraculós. En tots els casos hi ha la figura del *motiló*, el contrapunt al sant pel seu analfabetisme i mala vida. Entre els autors que han escrit miracles –encara se'n fan, avui dia– se'n destaquen noms com Josep Bernat i Baldoví o Martí Domínguez Barberà.

Rossi explica que “la decadència del valencià com a llengua vernacle durant el franquisme va fer que, a través dels miracles, ens hi sentírem molt més lligats... Al capdavant, el pare Vicent sabia molts idiomes i tot sovint s'expressava en llatí, però la seua llengua materna era aquesta: mireu les actes que va escriure, totes elles redactades en un valencià perfecte!”.

Amb tot, Rossi recorda que “els anys seixanta i setanta ens va costar molt de reclutar xiquets que hi volgueren aparèixer, jo mateix vaig haver de convèncer-ne un de sevillà perquè aprenguera valencià i hi isquera”. Mentre els xiquets de València vivien d'esquena al fenomen, els d'unes altres poblacions hi arribaven animats pels seus pares, delerosos de veure'ls actuar als altars del cap i casal. En especial als del carrer de la Mar, al del Mercat i al de la plaça del Tossal, els més històrics. En els dos últims casos, els xiquets que fan de protagonista principal es tallen els cabells a l'estil del sant, i l'endemà de la festa, abans de regressar a l'escola, se'ls rapen totalment.

Els altars de Russafa i el Carme van poder esquivar aquesta crisi de fe: el primer, perquè conservava el substrat de poble, i el segon, per la notable influència que sempre hi ha exercit la falla de Na Jordana. No debades, les falles han estat el viver més fèrtil dels miracles. Malgrat tot, encara avui, amb el català normalitzat a l'escola, la pràctica totalitat de xiquets que hi participen són castellanoparlants: aprenen a recitar els versos i ho fan tan bé com poden.

L'excepció a la regla. En efecte, les falles han estat el viver dels miracles, i els xiquets castellanoparlants, clarament predominants, però entre les parets del Col·legi Imperial dels

EL TEMPS

FRANCIS T COMPIPS

A l'esquerra, vestit amb saragüells blancs, Francesc Agües, que quan era xiquet va participar en més de dues-centes funcions de cap a cap del País Valencià. Al centre, Agües en l'actualitat -dalt- i Antonio Rossi, membre històric de la Junta Vicentina.

Xiquets Orfes de Sant Vicent –un complex enorme situat entre els carrers de Llúria, Colom, Pérez Baier i Pascual i Genís, creada pel pare Vicent l'any 1412– n'hi havia una majoria aclaparadora de catalanoparlants. Els requisits per a ser-hi admès eren ser valencià, orfe de pare i de família humil.

Francesc Agües els reunia els tres. Havia nascut a Catarroja (Horta) però ja vivia a Sagunt (Camp de Morvedre) el dia de setembre del 1957 que va entrar-hi com a intern. Tenia vuit anys i no n'eixiria fins els 14. Entremig va representar més de 200 miracles, i no sols al claustre del col·legi. Els caps de setmana de primavera i fins el 18 de juliol, els xiquets pujaven a un autobús que els duia d'ací d'allà. Ara Elx, ara Morella; ara Albocàsser, ara Pedreguer... Dinaven a les cases dels veïns que s'oferien, en ocasions. L'objectiu era recaptar diners amb què mantenir el centre.

“Vaig prendre consciència de país gràcies als miracles”, reviu Agües mig segle més tard. “N'hi havia de molt ben escrits, em van ajudar a conèixer paraules que no havia sentit ni llegit enlloc”. Els professors seleccionaven els alumnes avantatjats per la seua facilitat a memoritzar els textos. El col·legi no participava en el concurs de miracles ni feia representacions als altars de la ciutat, tret d'alguna d'espòradica.

Agües, per exemple, va actuar al del Pilar. Allà on ho feia, “passava una vergonya immensa”, i amb el pas dels anys, encara més. “Quan en tenies 12 o 13 i anaves pels pobles, les xiquetes et miraven amb estranyesa”, evoca, “sobretot si ens tocava promocionar pels carrers, disfressats d'època, l'obra que fariem a la vesprada”. Però aquella era la manera de sobreviure: ni la Diputació ni l'Ajuntament de València ni l'Arquebisbat, els tres patrons del centre, no hi aportaven diners. El col·legi vivia dels donatius particulars i dels miracles. Si calia, els xiquets tornaven de la gira la matinada de diumenge a dilluns, poques hores abans de reprendre les classes. “Mai no ens van dir que aquells miracles foren certs”, afirma Agües, “però en cada racó del País Valencià percebies la popularitat de sant Vicent”

NOVETATS
3i4

Edicions Tres i Quatre / València

Pots seguir-nos a Facebook i Twitter

Visita la nostra botiga virtual en www.tresiquatre.com

Victor Maceda